

УДК 35.073.52

Г. В. Дмитренко,

доктор наук державного управління, директор департаменту регулювання та нагляду за кредитними установами та Бюро кредитних історій Національної Комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

ФІНАНСОВІ ПІРАМІДИ ТА ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ, ЯКІ СТАВЛЯТЬСЯ ПЕРЕД НАЦІОНАЛЬНОЮ КОМІСІЄЮ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

G. Dmitrenko,

Doctorate in Public Administration, Director of Regulation and Supervision of credit institutions and National Bureau of Credit Histories Commission provides state regulation the areas of financial services

FINANCIAL PYRAMIDS AND SOLVING ISSUES THAT ARE PUT BEFORE THE NATIONAL COMMISSION, WHICH PERFORMS STATE REGULATION OF FINANCIAL MARKETS

Останнім часом в Україні різко збільшилися випадки шахрайств за допомогою "фінансових пірамід". Водночас пунктом 7 частини третьої статті 19 Закону України "Про захист прав споживачів" визначено, що утворення, експлуатація або сприяння розвитку пірамідальних схем, коли споживач сплачує за можливість одержання компенсації, яка надається за рахунок залучення інших споживачів до такої схеми, а не за рахунок продажу або споживання продукції, забороняються як такі, що вводять в оману. При цьому у преамбулі вказаного Закону визначено, що він регулює відносини між споживачами товарів, робіт і послуг та виробниками і продавцями товарів, виконавцями робіт і надавачами послуг різних форм власності, встановлює права споживачів, а також визначає механізм їх захисту та основи реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів. У тлумаченні Закону України "Про захист прав споживачів" споживачем є фізична особа, яка придбає, замовляє, використовує або має намір придбати чи замовити продукцію, а виробниками (продавцями) товарів та виконавцями робіт (надавачами послуг) — суб'єкти господарювання (тобто юридичні особи та фізичні особи — підприємці).

Recently in Ukraine dramatically increased instances of fraud with "pyramid".

However, paragraph 7 of Article 19 of the Law of Ukraine "On Protection of Consumers' Rights states that the formation, operation or promote pyramid schemes, where the consumer pays for the opportunity to receive compensation that is provided by involving other consumers to such a scheme, rather than the sale or consumption of products are prohibited as misleading.

Thus the preamble of this Law stipulates that it regulates the relationship between the consumers of goods and services and producers and sellers of goods, executors and service providers of various forms of ownership, establishes the rights of consumers, and defines the mechanism for their protection and the basis of public policy in consumer protection.

In the meaning of the Law of Ukraine "On Protection of Consumer Rights" consumer is an individual who purchases, orders, uses or intends to purchase or request products and producers (sellers) products and contractors (service providers) — entities (ie legal entities and individuals — entrepreneurs).

Ключові слова: фінансові піраміди, гроші, фінансові активи, послуги, установи, фінансовий ресурс, використання коштів, суб'єкти господарювання, споживачі, захист прав споживачів.

Key words: pyramid schemes, money, financial assets, services, institutions, financial resources, use of funds, businesses, consumers, consumer protection.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На даний час діяльність фінансових пірамід здійснюється без реєстрації юридичної особи або фізичної — підприємця. Також фізичних осіб, які вносять свої кошти до фінансової піраміди, не можна вважати споживачами у тому значенні, яке використовується у Законі України "Про захист прав споживачів".

Таким чином, норми Закону України "Про захист прав споживачів" не можуть бути застосовані до фінансових пірамід, оскільки їх організаторами та учасника-

ми є суб'єкти, на яких не поширюється дія вказаного Закону.

Вищезазначена проблема може бути розв'язана шляхом прийняття спеціального закону, який визначає поняття "фінансової піраміди" та встановлюється заборона її діяльності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сьогодні в Україні майже немає серйозних комплексних досліджень з проблематики фінансових пірамід. Заз-

наченими проблемами займається дуже обмежене коло фахівців. За таких проблем виникає наукова дискусія.

За цих умов саме процес прискореного прийняття закону про заборону функціонування фінансових пірамід та розповсюдження реклами фінансових пірамід має стати серйозним фактором економічної стабілізації в країні. Крім того, треба встановити кримінальну відповідальність за організацію або сприяння діяльності фінансових пірамід.

Але у вітчизняній науковій літературі ця проблематика ще не стала об'єктом для ґрунтовних досліджень, що зумовлює актуальність даного дослідження.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Завданням статті є визначення поняття "фінансова піраміда", аналіз причин створення фінансових пірамід, їх діяльності та яку шкоду може нанести для всієї фінансової системи України.

Крім того, необхідно зменшити соціальне напруження в суспільстві та підвищити рівень довіри громадян до фінансових установ і послуг, які вони надають, посилити захист майнових прав та інтересів громадян України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Перша фінансова піраміда була створена в 1919 році у США. Це була фірма, яка залучала кошти зовнішніх інвесторів для їх вигідного вкладення під високий відсоток. Відсотки були по 45% кожні 90—95 днів. Американці стали активно вкладати гроші в цю компанію. Спочатку вони дійсно отримували обіцяні відсотки, що приваблювало все більше нових вкладників.

Але у 1920 році у кредиторів виникли претензії до фінансової компанії, влада штату почала судовий процес. Тоді обман і розкрився. Виявилось, що ніяких грошей компанія нікуди не інвестувала, а просто платила відсотки за рахунок надходжень від продажу нових випусків своїх облігацій. Однак на цьому історія фінансових пірамід не закінчилася. Через кілька десятиліть ідея фінансової піраміди отримала свій розвиток у Росії: "МММ", "Тутті", "Іваспорт", "Властеліна".

Всі ці компанії, користуючись стандартною схемою, обдурили більше мільйона довірливих громадян. Фінансові піраміди продовжують існувати й понині. Шахраї шукають нові форми обману, при цьому намагаються не рекламувати свою діяльність.

Проблемні питання на ринку небанківських фінансових послуг. Основні напрями державного регулювання небанківського фінансового сектора передбачені Національним планом дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010—2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава", затвердженою Указом Президента України від 12.03.2012 № 187 (далі — Національний план дій на 2012 рік).

За напрямом "Реформа фінансового сектора" Нацкомфінпослуг згідно з Національним планом дій на 2012 рік забезпечує виконання завдань за такими позиціями.

Завдання щодо гармонізації нормативно-правових актів з питань регулювання діяльності страхових компаній з Директивою ЄС "Платоспроможність II" (пункт 23.1 Національного плану дій на 2012 рік, строк виконання — листопад 2012 року).

Результатом роботи за цим завданням є прийнятий 22.05.2012 за основу Верховною Радою України проект Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про страхування" (нова редакція) та інших законодавчих актів України" (реєстраційний № 9614 від 19.12.2011), спрямований на гармонізацію нормативно-правових актів з питань регулювання діяльності страхових компаній із зазначеною вище директивою ЄС, зокрема, в частині встановлення вимог щодо платоспроможності, звітності та системи розкриття інформації, системи управління страхових компаній і відповідного перегляду повноважень регулятора в цій сфері.

Після обрання Верховної Ради України сьомого скликання законопроект був перереєстрований за № 0965 від 12.12.2012. Нацкомфінпослуг здійснює супроводження законопроекту.

Станом на кінець лютого відбулося 44 засідання відповідної робочої групи, утвореної наказом Голови Нацкомфінпослуг від 23.03.2012 № 14, з метою опрацювання законопроекту та підготовки його до другого читання у Верховній Раді України (до складу робочої групи залучені представники Верховної Ради України, об'єднань учасників страхового ринку, науковці).

Завдання щодо забезпечення створення системи гарантування страхових виплат за договорами страхування життя (пункт 23.2 Національного плану дій на 2012 рік, строк виконання — грудень 2012 року).

Нацкомфінпослуг підготовлено проект Закону України "Про Фонд гарантування страхових виплат за договорами страхування життя", який встановлює засади діяльності Фонду гарантування страхових виплат за договорами страхування життя, що забезпечуватиме страховий захист громадян у разі настання неплатоспроможності страховика. Законопроект 06.02.2013 схвалено на засіданні Кабінету Міністрів України та 19.02.2013 зареєстровано Верховною Радою України за № 2327.

За напрямом "Реформа соціальної сфери" забезпечується виконання завдання щодо розроблення та впровадження інтегрованої системи обміну інформацією між органами, які здійснюють державний нагляд та контроль у накопичувальній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та системи недержавного пенсійного забезпечення (далі — Інтегрована система), з метою обміну цільовою інформацією між органами державної влади для виконання ними функцій державного нагляду та контролю в системі накопичувального пенсійного забезпечення (пункт 57.3 Національного плану дій на 2012 рік, строк виконання — грудень 2012 року).

З урахуванням проведеної роботи та з огляду на необхідність вирішення додаткових питань організаційного та фінансового характеру, зокрема виділення на розробку та впровадження Інтегрованої системи коштів із державного бюджету, Нацкомфінпослуг у листі до Кабінету Міністрів України від 27.12.2012 № 2274/14-2 запропонувала визначити у Національному плані дій на 2013 рік термін впровадження Інтегрованої системи груднем 2013 року та визначити головним виконавцем Пенсійний фонд України, оскільки відповідно до вимог Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" адміністративне управління Накопичувальним фондом буде здійснювати саме виконавча дирекція Пенсійного фонду України.

За інформацією Кабінету Міністрів України, пропозиції Нацкомфінпослуг були направлені на адресу Адміністрації Президента України та Координаційного центру з упровадження економічних реформ для врахування при складанні Національного плану дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010—2014 роки.

Відповідно до інформації Адміністрації Президента України, остаточне рішення щодо заходів Національного плану дій на 2012 рік, виконання яких не завершено, може бути прийняте Президентом України лише із затвердженням Національного плану дій на 2013 рік.

Наразі Нацкомфінпослуг узагальнені пропозиції та опрацьовані всі матеріали, надані учасниками підсумкової наради, проведеної в грудні минулого року щодо складу інформації, обмін якою буде здійснюватися за допомогою Інтегрованої системи, періодичності її передачі, доповнено перелік даних, за якими здійснюється обмін відповідно до існуючих угод про обмін інформацією.

Також Нацкомфінпослуг продовжує брати активну участь у реалізації завдання, визначеного пунктом 24 Національного плану дій на 2012 рік щодо розвитку системи кредитної кооперації, за виконання якого відповідальним визначено Національний банк України. Зокрема, Нацкомфінпослуг опрацьовано проект Закону Украї-

ни "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування та розвитку національної системи кредитної кооперації", надісланий Національним банком України. Нацкомфінпослуг підготовлені зауваження до проекту, які направлені Національному банку України листом від 18.02.2013 № 1226/15-5.

19—22 лютого 2013 року відбулась IX Міжнародна Карпатська страхова конференція, учасниками якої стали представники державних органів, страхового та інших фінансових ринків. У ході конференції відбулось обговорення сучасного стану та перспектив розвитку страхового ринку України.

Основними напрямками роботи, на які сконцентровано головну увагу Нацкомфінпослуг щодо розвитку страхового ринку, визначено:

- прийняття стратегічних законодавчих актів щодо розвитку державного регулювання, зокрема проекту Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про страхування" (нова редакція) та інших законодавчих актів України". Це дозволить підвищити рівень захисту прав споживачів страхових послуг, удосконалити моніторинг діяльності страховиків та посилити контроль над їх платоспроможністю і фінансовою стійкістю, запровадити європейські стандарти класифікації ризиків у страхуванні, удосконалити порядок ліцензування страховиків та ін.;

- захист майнових прав споживачів страхових послуг. Для цього Нацкомфінпослуг розроблено проект Закону України "Про Фонд гарантування страхових виплат за договорами страхування життя";

- забезпечення єдиного підходу до розкриття інформації страховиків відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності. Для цього Нацкомфінпослуг створила Консультаційну раду з питань бухгалтерського обліку, аудиту та впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності у небанківських фінансових установах, а також ведеться робота з інформування страховиків про аспекти переходу на такі стандарти.

Головні завдання Консультаційної ради:

- участь у розробці та розгляд проектів нормативно-правових актів і методичних рекомендацій з питань бухгалтерського обліку, складання фінансової та регуляторної звітності небанківськими фінансовими установами та аудиту (зовнішнього та внутрішнього);

- аналіз результатів впровадження МСФЗ у небанківських фінансових установах і підготовки відповідних висновків щодо подальших дій по впровадженню МСФЗ;

- вивчення практичних питань, що виникають у бухгалтерів й аудиторів небанківських фінансових установ та їх узагальнення.

Перше засідання Консультаційної ради відбулося 7 лютого 2012 року, на якому були обговорені проблемні питання впровадження МСФЗ у небанківських фінансових установах, які вимагають оперативного опрацювання та розгляду в 2013 році.

На виконання пункту 15 частини другої статті 61 Бюджетного кодексу України, Нацкомфінпослуг забезпечено складання та подання до Міністерства фінансів України інформації про досягнення Нацкомфінпослуг запланованої мети, завдань та результативних показників в межах бюджетних програм у 2012 році та, відповідно до Закону України "Про Державний бюджет України на 2012 рік", направлено річний звіт про виконання паспорта бюджетної програми за 2012 рік.

Щодо передачі архіву від Держкомфінпослуг слід зазначити, що відповідно до спільного наказу Держфінпослуг та Нацкомфінпослуг від 08.02.2013 № 32/25 відбувається поетапна (до 15 березня 2013 року) ревізія документів, що залишилися на зберіганні в архіві Держкомфінпослуг. Після завершення цього етапу буде складено узагальнений акт приймання-передачі архівних справ, які необхідні Нацкомфінпослуг для виконання своїх функцій за напрямками діяльності.

Розроблений проект Закону України "Про заборону фінансових пірамід в Україні", який був повторно

погоджений із заінтересованими органами після доопрацювання та внесення до Кабінету Міністрів України. Вказаний законопроект розроблено з метою врегулювання питань щодо запобігання та протидії появі "фінансових пірамід", інших сумнівних схем, що можуть призвести до привласнення коштів громадян.

На практиці діяльність фінансових пірамід здійснюється без реєстрації юридичної особи або фізичної підприємця. Також фізичних осіб, які вносять свої кошти до фінансової піраміди, не можна вважати споживачами у тому значенні, яке використовується у Законі України "Про захист прав споживачів".

Таким чином, норми Закону України "Про захист прав споживачів" не можуть бути застосовані до фінансових пірамід, оскільки їх організаторами та учасниками є суб'єкти, на яких не поширюється дія вказаного Закону.

Проект постанови Кабінету Міністрів України "Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2005 року № 286", який розроблений з метою приведення положення постанови Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2005 року № 286 "Про встановлення розміру плати за видачу ліцензії на проведення конкретного виду страхування" у відповідність до статей 6 та 7 Закону України "Про страхування" в частині видів добровільного та обов'язкового страхування. Постанова прийнята 20.02.2013 за № 122; проект постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку і правил обов'язкового страхування фінансової відповідальності, життя і здоров'я уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, членів виконавчої дирекції та адміністративної ради Фонду гарантування вкладів фізичних осіб". Проект постанови розроблено з метою забезпечення здійснення страхування шляхом встановлення, відповідно до частини другої статті 7 Закону України "Про страхування", порядку і правил обов'язкового страхування фінансової відповідальності, життя і здоров'я уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, членів виконавчої дирекції та адміністративної ради Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. 05.02.2013 Нацкомфінпослуг провела узгоджувальну нараду з метою усунення розбіжностей за зауваженнями та пропозиціями до проекту постанови, які надійшли від Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Доопрацьований проект постанови, погоджений заінтересованими органами, 28.02.2013 подано до Кабінету Міністрів України.

Крім того, опрацьовувалися проекти законодавчих актів та нормативно-правових актів, розроблених іншими органами влади та суб'єктами законодавчої ініціативи, положення яких спрямовані, у тому числі, на функціонування ринків фінансових послуг, зокрема:

- проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення державного нагляду (контролю) та визначення сфер господарської діяльності, що підлягають державному нагляду (контролю)", розроблений Державною службою України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва з метою вдосконалення державного нагляду (контролю) на законодавчому рівні;

- проект Закону України "Про перелік адміністративних послуг та плати (адміністративний збір) за їх надання", розроблений Міністерством економічного розвитку і торгівлі України з метою встановлення переліку адміністративних послуг та плати (адміністративного збору) за їх надання;

- проект постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної цільової програми розвитку державної служби на період до 2016 року", розроблений Національним агентством України з питань державної служби, з метою посилення здатності системи державної служби до розроблення та реалізації державної політики шляхом створення ефективної си-

стеми управління людськими ресурсами та професіоналізації державної служби;

— проект розпорядження Кабінету Міністрів України "Про затвердження плану державних статистичних спостережень на 2013 рік", розроблений Державною службою статистики України.

Нацкомфінпослуг опрацьовано та погоджено із зауваженнями проекти постанов Кабінету Міністрів України, надіслані Міністерством екології та природних ресурсів України, зокрема:

— проект постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження порядку і правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою", яким встановлюються умови здійснення певних видів обов'язкового страхування, що передбачені законодавством;

— проект постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку і правил обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів", яким визначаються правові та організаційні засади страхування, що мають забезпечити відшкодування збитків, завданих внаслідок зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів;

— проект постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження порядку і правил обов'язкового страхування майнових ризиків користувача надр під час дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ", яким визначаються правові та організаційні засади страхування, що мають забезпечити відшкодування збитків, які можуть бути заподіяні майну та навколишньому середовищу з боку користувача надр під час дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ внаслідок розробки та експлуатації вугільних родовищ внаслідок аварій, пожеж чи технічних неполадок;

— проект постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження порядку і правил обов'язкового страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України "Про нафту і газ", яким встановлюються умови здійснення певних видів обов'язкового страхування, що передбачені законодавством.

Також 27.02.2013 Нацкомфінпослуг погоджено без зауважень постанову Правління Національного банку України "Про врегулювання питань щодо приймання готівки для подальшого її переказу" від 12.02.2013 № 42. Постанова розроблена з метою врегулювання питань щодо приймання коштів для подальшого їх переказу.

Нормативно-правові акти, прийняті Нацкомфінпослуг та зареєстровані в Міністерстві юстиції України:

— розпорядження Нацкомфінпослуг від 10.01.2013 № 65 "Про затвердження Змін до деяких розпоряджень Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України щодо особливостей застосування заходів впливу", зареєстроване в Міністерстві юстиції України 01.02.2013 за № 202/22734. Розпорядження спрямоване на усунення розбіжності щодо назви органу, який здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг, крім ринку банківських послуг та ринку цінних паперів та похідних цінних паперів (деривативів), порядку винесення на розгляд Нацкомфінпослуг питання про необхідність відсторонення керівництва від управління фінансовою установою, видів заходів впливу, які застосовує Нацкомфінпослуг до філій страховиків-нерезидентів, та порядку оскарження таких рішень;

— розпорядження Нацкомфінпослуг від 27.11.2012 № 2422 "Про затвердження Правил проведення перевірок (інспекцій) Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг та визнання такими, що втратили чинність деяких розпоряджень Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України", зареєстроване в Міністерстві юстиції України 04.02.2013 за № 211/22743. Проект розпорядження спрямований на усунення розбіжності щодо найменування органу, який здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг, крім ринку банківських послуг та ринку цінних паперів та похідних цінних паперів (деривативів) — Нацкомфінпослуг, забезпечення реалізації контрольних та наглядових повноважень Нацкомфінпослуг, забезпечення захисту прав суб'єктів нагляду під час проведення уповноваженими особами Нацкомфінпослуг перевірок; встановлення єдиного порядку та підходів при проведенні перевірок уповноваженими особами Нацкомфінпослуг;

— розпорядження Нацкомфінпослуг від 04.12.2012 № 2541 "Про затвердження Положення про граничний розмір витрат, пов'язаних зі здійсненням недержавного пенсійного забезпечення", зареєстроване в Міністерстві юстиції України 07.02.2013 за № 226/22758, набрало чинності 26.02.2013. Регуляторним актом встановлено показник загального грошового рівня граничного розміру витрат, що відшкодовуються надавачем послуг за рахунок пенсійних активів недержавного пенсійного фонду. Також надано повноваження раді недержавного пенсійного фонду самостійно визначати в межах 7% розмір винагороди фінансовим установам — надавачем послуг у сфері недержавного пенсійного забезпечення. Крім цього, здійснення контролю за дотриманням граничного розміру витрат покладається на адміністратора недержавного пенсійного фонду;

— розпорядження Нацкомфінпослуг від 11.01.2012 № 2671 "Про внесення змін до Положення про інвестиційну декларацію недержавного пенсійного фонду", зареєстроване в Міністерстві юстиції України 14.02.2013 за № 268/22800. Нормативно-правовий акт розроблено з метою приведення Положення про інвестиційну декларацію недержавного пенсійного фонду у відповідність зі статтею 10 Закону України "Про державне пенсійне забезпечення" відповідно до змін, внесених згідно із Законом України від 08.07.2011 № 3668-VI "Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи". Регуляторним актом встановлені правила підготовки, вимоги та порядок реєстрації і внесення змін до інвестиційної декларації недержавного пенсійного фонду — документа, який визначає основи інвестиційної політики фонду, відображає напрями інвестування пенсійних активів та встановлює обмеження інвестиційної діяльності з пенсійними активами в межах вимог, визначених статтею 10 Закону України "Про державне пенсійне забезпечення";

— розпорядження Нацкомфінпослуг від 24.01.2013 № 287 "Про внесення Змін до Порядку складання звітних даних страховиків", яким передбачено встановлення форми звіту про корпоративне управління, який буде подаватися страховиками у формі акціонерних товариств разом з річною звітністю. Зареєстроване в Міністерстві юстиції України 13.02.2013 за № 255/22787.

ВИСНОВКИ

Таким чином, в умовах незалежності України та розширення самостійності територіально-адміністративних одиниць відкриваються можливості для принципово нового підходу до фінансового забезпечення потреб соціальної сфери. Вирішення потреби має бути забезпечене прийняттям принципово нових нормативно-законодавчих документів, які дозволять б поставити фінансування розвитку соціально-економічної сфери у залежність від зростання ефективності виробництва у регіоні.

Література:

1. Проект Закону України "Про заборону фінансових пірамід в Україні".
2. Інформація про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за лютий 2013 року.

Стаття надійшла до редакції 14.03.2013 р.